

Andrew J Oswald

Bitar i arbetslöshetspusslet*

Arbetslösheten i västvärldens ekonomier är mycket högre än tidigare. Det finns dock ingen allmänt vedertagen uppfattning om varför det är så eller vad som kan göras för att lösa problemet. I denna artikel redovisar Andrew J Oswald fyra nya empiriska resultat och hävdar att dessa förmodligen måste finnas med i en övertygande förklaring. Utmaningen för ekonomerna består i att söka sammanfoga dessa pusselbitar – tillsammans med ytterligare andra som förmodligen fortfarande saknas – för att lägga färdigt pusslet.

Den ökande arbetslösheten i västvärldens nationer tycks inte gå att hejda. När detta skrivs uppgår arbetslöshetsnivåerna i Spanien, Danmark och Belgien till 24, 12 och 14 procent. Till och med Schweiz och Sverige, länder som traditionellt betraktats som immuna mot svårigheter av detta slag, uppvisar arbetslöshetsnivåer på 5 respektive 9 procent.

Denna artikel redovisar resultaten från ny empirisk forskning som syftar till att belysa mekanismen bakom höga arbetslöshetsnivåer. Den presenterar stöd för fyra fakta – som vart och ett

kan utgöra en av bitarna i det pussel som förklarar arbetslöshetens utveckling.¹

* Detta är en förkortad version av en föreläsning som gavs i Warszawa den 23 september 1994 för European Association of Labour Economists. Regressionsresultat redovisade där har utelämnats. Artikeln presenterar ny forskning. Den redovisar en personlig åsikt och utgör inte en litteraturoversikt. För fruktbara diskussioner samt för att jag fått deras tillstånd att stödja mig på gemensamt arbete, vill jag tacka Danny Blanchflower, Alan Carruth, Louis Christofides, Andrew Clark, Mark Hooker och Peter Warr. Jag vill också tacka Anders Björklund, Jonathan Haskell, Mervyn King och Chris Pissarides för kommentarer till en tidigare version, samt Brian Bell och Robert MacCulloch för deras hjälp i min forskning och för värdefulla diskussioner. Detta arbete har finansierats av Economic and Social Research Council i England.

¹ I en värld med omfattande system av privata arbetslöshetsförsäkringar skulle ar-

Andrew J Oswald är Senior Research Officer vid London School of Economics. Han är också knuten till Institute of Economics and Statistics vid Oxford University.

Pusselbit 1. Mikroekonometrisk och psykologisk forskning visar på mycket lägre nivåer av välbefinnande hos de arbetslösa än hos dem som har arbete.

Pusselbit 2. Nyligen sammanställt europeiskt datamaterial visar att de arbetslösas relativa välbefinnande inte har ökat över tiden.

Pusselbit 3. Mikroekonometrisk forskning indikerar att graden av flexibilitet i lönesättningen är ungefär densamma i olika länder.

Pusselbit 4. Fluktuationer i arbetslösheten verkar ha starkt samband med fluktuationer i realpriset på energi.

Dessa slutsatser gör det svårt att acceptera några av de just nu populära förhärskande teorierna om hög arbetslöshet. Om det t ex vore sant att generösa arbetslöshetsförmåner skulle ge upphov till frivillig arbetslöshet² i västvärlden, skulle ju de som inte har något arbete vara lika nöjda som de som har arbete. Pusselbit 1 tyder på att detta inte är sant.

Pusselbit 2 ifrågasätter en uppfattning som verkar vinna ökad politisk popularitet. Det är teorin att en gradvis ökande arbetslöshet har uppkommit – kanske tack vare ett välfärdssamhälle som hela tiden blir mer och mer raffinerat – genom gradvis minskande obehag av att vara arbetslös. Uppgifterna i denna artikel tyder på att en sådan teori förmodligen är felaktig.

Pusselbit 3 härrör huvudsakligen från forskning redovisad hos Blanchflower och Oswald (1994a). Om det vore faktiska skillnader i löneflexibilitet som förklarade Japans goda, USA:s relativt acceptabla och Storbritanniens dåliga resultat vad gäller arbetslöshet, skulle

det inte finnas något skäl att tro att skattningarna av lönestelheten i de tre länderna skulle visa sig vara identiska. Men det är just vad de blir med mikroekonometriska metoder.

Pusselbit 4 har i vag och obestämd mening varit känd sedan lång tid tillbaka och utgjorde en utgångspunkt för Bruno och Sachs (1985). Men inte heller dessa författare redovisade sambandet på ett tydligt sätt. Detsamma gäller för det senaste viktiga arbetet om arbetslöshet, Layard *et al* (1991), vilket verkar fästa förhållandevis liten vikt vid oljeprisets variationer.³ Aktuella översikter av Bean (1994) och Nickell (1990) betonar inte energiprisets roll, kanske delvis beroende på att de inte betraktar energi som en insatsvara.

Det är inte lätt att säga vilken som är den förhärskande traditionella förkla-

---

betslöshetsproblemet förmodligen inte vara fullt så betydande. Det finns mycket lite av sådana försäkringar i världen; Oswald (1986a) dokumenterar några av de få exemplen. Med tanke på den rådande tidsandan förefaller det troligt att det till sist kommer att gå upp för någon ledande västerländsk politiker att en avreglering av arbetslöshetsförsäkringsmarknaden skulle erbjuda politikerna en utväg i deras mest pressande politiska problem. Huruvida detta skulle vara önskvärt står mindre klart.

² Mycket av den makroekonomiska teorin i USA, speciellt den reala makroekonomiska konjunkturteorin, intar underförstått denna ståndpunkt. Arbeten som t ex Minford (1983) kan också tolkas på detta sätt.

³ Layard och Nickells (1986) betydelsefulla artikel förefaller dra slutsatsen att fluktuationer i oljepriset och i priserna på andra importvaror medförde en minskning av den brittiska arbetslösheten mellan mitten på 1970-talet och mitten på 80-talet.

ringen till de fortsatt höga arbetslöshetsnivåerna i de industrialiserade länderna. Kanske den dominerande förklaringen är så kallad hysteresisteori,⁴ vilken i varierande former kan tillskrivas författare som t ex Blanchard och Summers (1986), Lindbeck och Snower (1988) och Layard *et al* (1991). En hysteresismodell säger att arbetslösheten är hög därför att den är hög, och låg därför att den är låg, och teorier av det slaget är ofrånkomligen tämligen otillfredsställande. Bevisen för dem verkar dessutom vara tämligen svaga.

För det första synes hysteresismodeller, som utgår från livslång arbetslöshet för de långtidsarbetslösa, innehålla prediktionen att arbetslösheten skulle ha stigit konstant över de senaste fem tusen åren. Detsamma synes gälla även några fackliga insider-outsider-modeller.

För det andra krävs det att de, som utifrån hysteresismodellen hävdar att ett land som Storbritannien, om det verkligen försökte, skulle kunna ta sig ur lågkonjunkturen genom en reflation av ekonomin, måste kunna förklara varför Nigel Lawsons (dåvarande finansministern, red anm) expansion under 1980-talets senare del – vilken med de flesta mått mätt var ett uppsving av kraftigast tänkbara slag – misslyckades med att få ned den brittiska arbetslösheten till ens i närheten av 1960-talets nivåer.

För det tredje måste de ekonomer, som i hysteresismodellerna understryker betydelsen av bristen på konkurrens från de långtidsarbetslösa, kunna förklara varför långtidsarbetslösheten sjönk så mycket under den brittiska högkonjunkturen i slutet av 1980-talet.⁵

För det fjärde är de ekonometriska resultaten för långtidsarbetslöshetsva-

riablerna i löneekvationerna i stort sett begränsade till regressioner baserade på korta tidsserier. Mer kraftfulla tvärsnittstest,⁶ som använder regionala arbetslöshetsnivåer, har inte frambringat mycket stöd för teorin.

För det femte har inte den långvariga perioden av fackföreningsfientlig lagstiftning haft någon märkbar effekt på arbetslösheten i Storbritannien. Det minsta man kan säga är att dessa förhållanden ifrågasätter hysteresisteorins förmåga att ge en fullständig förklaring till arbetslöshetens historiska utveckling.

I. Otillfredsställelse och ofrivillig arbetslöshet

Är det så att många medvetet väljer arbetslöshet? Om svaret är ja, kanske det vore en god politik att göra det mindre attraktivt att vara utan arbete och i stället låta dem som har arbete få behålla en

⁴ Ett urval av artiklar finns i Cross (1988). Carruth och Oswald (1987) utvecklar en modell där fackföreningen bara beaktar löneökningarnas sysselsättningskonsekvenser för de egna medlemmarna och diskuterar vad som numera skulle kallas hysteresis, men föreslår inte sin egen partiella jämviktsmodell som förklaring till fenomenet ökande arbetslöshet.

⁵ Ett pedagogiskt diagram som visar flöden finns på s 260 i Layard *et al* (1991).

⁶ Blanchflower och Oswald (1990) samt Christofides och Oswald (1992) finner inga kraftigare effekter för Storbritannien eller Canada, fast det måste medges att de senare använder sig av en kortare tidsperiod av arbetslöshet än önskvärt. Blackaby och Manning (1992) uppvisar något starkare effekter.

större del av den skatteintäkt som nu går till att understödja de arbetslösa. Om svaret är nej, tvingas staten kanske söka andra vägar att hantera arbetslösheten och överväga metoder att direkt öka antalet arbetstillfällen⁷ snarare än reducera antalet bidragssökande. Då detta verkar vara den nödvändiga startpunkten för en analys av arbetslöshetspolitiken, kunde man kanske tro att nationalekonomiska tidskrifter skulle vara fulla av undersökningar som söker utvärdera graden av frivillighet i arbetslösheten. Clark och Oswald (1994) påpekar att sådana undersökningar knappast existerar i praktiken. Orsaken är sannolikt att ekonomer av hävd varit främmande för tanken att nytta skulle vara möjlig att mäta. En annorlunda inställning finner man hos psykologer (som kan tänkas vara bättre kvalificerade än ekonomer att bedöma sådana ting). Tusentals artiklar i den psykologiska litteraturen sysslar med statistisk analys av subjektiv nyttoinformation.

Med hjälp av uppgifter från den första datainsamlingen som utförts av den nya British Household Panel Study är det möjligt att försöka testa om arbetslösa personer på 1990-talet är förhållandevis lyckliga eller olyckliga. För att utföra ett sådant test stöder sig Clark och Oswald (1994) på resultaten beträffande psykisk hälsa i en typ av psykiatrisk utvärdering känd som The General Health Questionnaire (GHQ).

I samhällsvetenskapliga tvärsnittsanalyser är frågan om kausalitet ofta öppen för debatt. Det gäller även i detta fall. Om de arbetslösa enligt dessa data förefaller mindre lyckliga och ha sämre psykisk hälsa än de som har arbete, skulle orsaken kunna vara den att de ar-

betslösa är i sig själva mindre önskvärda som anställda. Med andra ord, dålig psykisk hälsa skulle kunna vara orsaken till, snarare än följderna av, arbetslösheten. Även om det är svårt att slutgiltigt vederlägga denna invändning finns en stor mängd resultat från longitudinella studier som starkt ifrågasätter en sådan tolkning. En sammanfattning har gjorts av Warr *et al* (1988).

Clark och Oswalds analys stöder sig på ett datamaterial som nyligen insamlats av ett tvärvetenskapligt forskningsteam. British Household Panel Studys första datainsamling år 1991 omfattar ett slumpmässigt urval av närmare sex tusen briter i arbetskraften. Ett sätt att mäta dessa individers känslor av subjektivt upplevt välbefinnande är att använda deras svar från hälsoformulärsdelen i undersökningen. Denna omfattar följande frågor.

Har du under de senaste veckorna

- *1. *Kunnat koncentrera dig på vad du gör?*
2. *Haft svårt att sova på grund av oro?*
- *3. *Känt att du gör nytta?*
- *4. *Kunnat fatta beslut om saker?*
5. *Känt dig ständigt pressad?*
6. *Känt att du inte kan klara av dina svårigheter?*
- *7. *Kunnat känna att du trivs med det du gör om dagarna?*
- *8. *Känt att du kan ta itu med dina problem?*
9. *Känt dig olycklig och nedstämd?*
10. *Känt att du har tappat självförtroendet?*

⁷ En diskussion av tänkbara åtgärder finns hos Clark och Layard (1993).

11. Känt dig värdelös?

*12. Känt dig ganska lycklig på det hela taget?

Svaren på dessa frågor kodas på en fyra-gradig skala från "instämmer absolut inte" till "instämmer helt". Asteriskförsedda frågor kodas i motsatt riktning så att exempelvis noll då motsvarar "instämmer helt". Dessa tolv skalor kombineras sedan till en total allmän GHQ-nivå av psykisk stress, i vilken höga siffror motsvarar lågt välbefinnande. Uppgifterna ger en psykisk stressnivå, eller mindre precist, "otillfredsställelsenivå" för varje enskild individ i urvalet.

Det finns ett antal olika sätt att arbeta med GHQ-svar. Clark och Oswald (1994) beräknar så kallade summerade index. Dessa får man fram genom att ta svaren på de tolv frågorna som listats ovan och summera antalet gånger samma person placerar sig själv i antingen den relativt stressade eller starkt stressade kategorin. Med denna metod motsvarar den lägsta tänkbara välbefinnandenivån 12 (vilket betyder att individen kände sig stressad enligt samtliga av de tolv frågorna). Den högsta välbefinnandenivån motsvarar 0 (vilket betyder att individen enligt ingen enda av de tolv frågorna kände sig stressad). Individer med höga nivåer betraktas av psykologerna som personer vilka skulle må bra av psykiatrisk behandling. För att göra artikelns resultat mer lättillgängliga för läsaren presenteras senare statistik i form av grad av psykisk stress. Mera exakt utgör de emellertid summerade index.

Uppgifterna i *Tabell 1* tyder på ofrivillig snarare än frivillig arbetslöshet. Arbetslösa briter uppvisar för år 1991

Tabell 1. Psykisk stress hos arbetslösa, anställda och egna företagare i Storbritannien 1991.

Arbetsmarknadsstatus	Antal	Genomsnittlig psykisk stress
Arbetslösa	522	2,98
Anställda	4 893	1,45
Egna företagare	736	1,54

Källa: Clark och Oswald (1994) med användande av data från British Household Panel Study.

höga nivåer av psykisk stress. Med den skala som just beskrivits är den genomsnittliga stressnivån 2,98 för arbetslösa, och 1,45 för sysselsatta (båda uppmätta på en skala från 0 till 12). Den genomsnittliga poängen för psykisk stress var för de 522 arbetslösa individerna i urvalet dubbelt så hög som för de 4893 med arbete. Skillnaden mellan sysselsatta och arbetslösa är här statistiskt signifikant med ett *t*-värde över 10.

För att förstå storleken av denna effekt, vilken är betydande, är det nödvändigt att ha en viss känsla för den statistiska fördelningen av de sex tusen svaren. Om man i det fullständiga urvalet tittar på alla som klassificerats som sysselsatta, så anger mer än hälften av dessa individer en psykisk stressnivå på 0. 0 är således en mycket vanlig nivå. Strax under ett tusen individer har en stressnivå på 1, och ungefär femhundra har en stressnivå på 2. Det stora flertalet briter uppvisar således låga nivåer av GHQ-stress. Om man går vidare genom de återstående poängen från 3 till 12 blir antalet individer gradvis färre. Genomsnittsskillnaden på ungefär en och en halv poäng på en arbetslös individs stressnivå betyder att de som är

Tabell 2. Psykisk stress hos arbetslösa och personer i arbete efter utbildningsnivå.

Utbildningsnivå	Antal	Genomsnittlig psykisk stress
Hög utbildning (eftergymnasial utbildning)		
I arbete	1 612	1,48
Arbetslösa	86	3,44
Medelhög utbildning (närmast motsvarande gymnasieutbildning)		
I arbete	2 157	1,43
Arbetslösa	161	3,15
Låg utbildning (endast obligatorisk utbildning)		
I arbete	1 848	1,43
Arbetslösa	273	2,70

Källa: Clark och Oswald (1994) med användande av data från British Household Panel Study.

utan arbete förefaller vara avsevärt mer stressade än individer som har arbete.⁸ Arbetslöshet är ett i hög grad obehagligt tillstånd.

Rådاتا visar också att psykisk stress återfinns i högre grad hos kvinnor, hos individer i 30-årsåldern och hos högutbildade.

I Tabell 2 illustreras sambandet mellan utbildning och upplevd psykisk stress. Här framgår att stress på grund av arbetslöshet är störst för de (86) personer som är högutbildade. Trots att det är omöjligt att med säkerhet fastställa orsaken, stämmer resultatet med ekonomernas antagande att kostnaderna för arbetslösheten i form av förlorad arbetsinkomst borde vara högre för de högutbildade till följd av de högutbildades högre löneläge.

Den bild som här framträder bekräftas när mer formella multivariata tekniker tillämpas.⁹ Forskning beskriven hos Blanchflower *et al* (1993) bekräftar också att samma mönster framträder i amerikanska data från The General Social Surveys.

Slutligen finns det också en del resultat för Sverige. Trots att Björklund (1985) inte kunde finna något samband mellan arbetslöshet och psykiskt välbefinnande, finner däremot Korpi (1994) ett starkt sådant samband.

II. Består problemet helt enkelt i att det i Europa har blivit gradvis mindre oangenämt att vara arbetslös?

En del europeiska bedömare förefaller tro att det över tiden har blivit lättare att vara arbetslös, till följd av välfärdsstatens ökande betydelse.

Arbetslösheten skulle ha ökat på grund av att människorna inte fruktar arbetslöshet lika mycket som tidigare. Ett sådant argument synes ligga bakom till exempel vissa delar hos Pencavel (1994). I en effektivitetslönemodell – t ex av det slag som Shapiro och Stiglitz

⁸ Det finns resultat från en longitudinell undersökning som överensstämmer med dessa synbarligen kraftiga effekter. I ett urval av ungdomar studerade Banks och Jackson (1982) GHQ-resultat före och efter det att ungdomarna slutat skolan. De som lyckades få arbete visade en kraftig nedgång i psykisk stress; de som inte gjorde det uppvisade kraftigt ökade stresspoäng.

⁹ Resultat från skattningen av "ordered probit"-ekvationer – där individens välbefinnandenivåer förklaras med en uppsättning personliga egenskaper – kan fås på begäran.

(1984) diskuterar – kan detta argument framläggas formellt. Om de statliga arbetslöshetsförmånerna blir ännu mer frikostiga, skulle arbetslöshetens jämviktsnivå stiga för att återupprätta det disciplinära tvång som krävs för att säkerställa att löntagare inte maskar.

Har den kostnad som förknippas med att vara arbetslös minskat under de senaste årtiondena i Europa? Ekonomer brukar vanligtvis inte försöka samla in data om direkta mått på tillfredsställelse eller lycka. I detta fall borde det dock vara relevant, eftersom hypotesen som skall prövas hänför sig till förändrad nytta över tiden.

I själva verket existerar det data som kan utnyttjas för att pröva hypotesen. Inga ekonomer tycks dock ha brytt sig om att använda dem.

Eurobarometer Survey Series frågar således:

Är du på det hela taget mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd, eller inte alls nöjd med det liv du lever?

Svar finns tillgängliga för slumpmässiga urval, från 1974 fram till nu, om cirka 1 000 individer per år och land. Länderna är Belgien, Danmark, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien och Västtyskland. En värdefull källa för information om Eurobarometer-undersökningarna är den innehållsrika studien utförd av Inglehart (1990), som använder dem för att studera förändringar i kulturella värderingar.

Tabell 3 redovisar några av uppgifterna om "livstillfredsställelse" för ovan nämnda länder, aggregerade till ett medeltal benämnt "Europa". Det första man lägger märke till är att rapporterat

välbefinnande tydligen inte blir högre från mitten av 1970-talet – åtminstone inte särskilt markant – allteftersom dessa länder blir rikare. En svagt uppåtgående trend går möjligen att upptäcka bland dem som har arbete. Det finns här endast svaga indikationer på att större ekonomiskt välstånd leder till ökat upplevt välbefinnande i ett land.

Tabell 3 visar att arbetslösa individer, i likhet med de tidigare redovisade siffrorna för Storbritannien och USA, mår betydligt sämre än de som har arbete. De arbetslösa är tex omkring fyra gånger överrepresenterade i kategorin "inte alls nöjd". Men ännu viktigare är emellertid att det vid första anblicken finns mycket små tecken på en minskning under loppet av de två årtiondena av skillnaden i "livstillfredsställelse" mellan Europas sysselsatta och dess arbetslösa. En liten reservation bör dock inflikas: man kan urskilja en svagt nedåtgående trend i antalet arbetslösa individer som rapporterar den lägsta tillfredsställelsenivån i undersökningarna.

Utifrån data i *Tabell 3* konstruerades ett summerat index på "tillfredsställelse".¹⁰ Resultatet ses i *Figur 1*. Som framgår av den övre kurvan är den genomsnittliga tillfredsställelsenivån hos dem med arbete cirka 3. Detta värde ökar mycket svagt över tjuugoårsperioden. Under denna kurva finns tillfredsställelsenivåerna hos arbetslösa män inprickade. Man ser föga av en systema-

¹⁰ Svaren i de fyra olika kategorierna (från "mycket nöjd" till "inte alls nöjd") tilldelades heltalen 1–4. Detta medför ett antagande om kardinalitet som inte är särskilt tilltalande, men det är ett enkelt sätt att använda sig av all information som finns i uppgifterna.

Tabell 3. Sysselsatta och arbetslösa män som är mycket nöjda, ganska nöjda, inte särskilt nöjda respektive inte alls nöjda med det liv de lever. Procentandelar.

År	Mycket nöjda		Ganska nöjda		Inte särskilt nöjda		Inte alls nöjda	
	Sysselsatta	Arbetslösa	Sysselsatta	Arbetslösa	Sysselsatta	Arbetslösa	Sysselsatta	Arbetslösa
1973	18,0		60,4		17,5		4,1	
1974								
1975	19,6		59,3		16,5		4,5	
1976	19,3		56,3		18,2		6,2	
1977	19,4	13,5	57,4	39,6	17,7	28,0	5,5	18,8
1978	20,1	11,8	58,7	48,7	16,0	21,1	5,2	18,4
1979	19,6	11,7	57,9	35,8	17,1	26,8	5,4	25,7
1980	19,7	16,4	59,3	55,4	15,6	16,9	5,4	11,4
1981	20,8	20,3	56,3	54,5	16,5	16,0	6,4	9,3
1982	21,9	11,9	59,3	42,3	14,7	28,9	4,1	16,8
1983	18,7	13,1	62,1	42,5	15,5	30,8	3,7	13,6
1984	20,2	9,3	61,5	43,5	14,5	31,4	3,8	15,8
1985	20,0	10,1	59,9	38,2	15,9	31,9	4,2	19,8
1986	20,9	10,0	62,2	40,7	12,9	30,4	4,0	18,9
1987	21,2	5,4	60,3	43,2	14,6	34,7	3,9	16,7
1988	21,9	11,8	57,5	40,1	17,8	35,0	2,9	13,1
1989	24,6	15,5	62,0	45,1	10,6	27,2	2,8	12,2
1990	23,9	11,9	61,9	51,8	10,9	25,0	3,3	11,2
1991	24,6	13,3	61,4	52,3	10,8	23,6	3,2	10,9
1992	21,5	11,2	61,1	48,2	13,2	28,6	4,2	11,9

Källa: Eurobarometer Survey Series (data framtagna av Ronald Inglehart vid University of Michigan). Urvalsstorleken är 119 127 sysselsatta och 6 252 arbetslösa europeiska män.

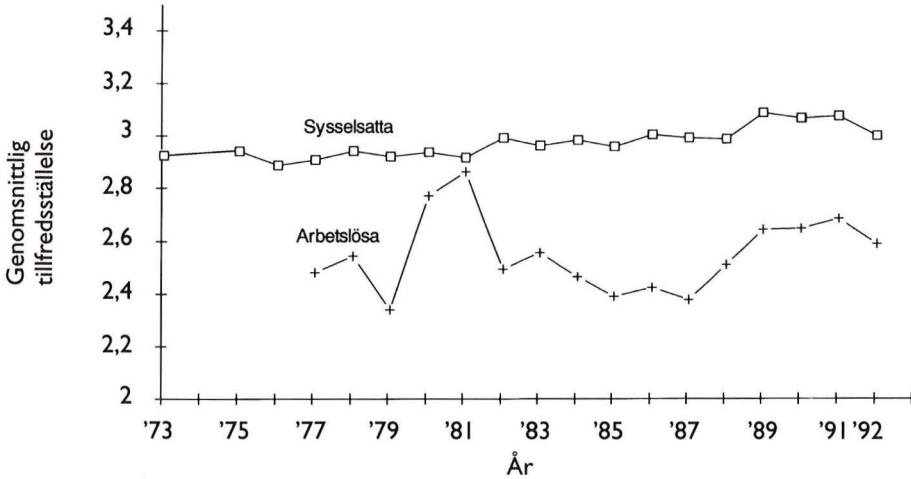
tisk minskning eller ökning. Om det är så att välfärdsstaten i Europas länder gör det mycket mera attraktivt att vara arbetslös, så lägger de arbetslösa uppenbarligen inte märke till detta. En liknande bild framträder i *Figur 2-4*. Dessa anger nivåerna av "livstillfredsställelse" bland slumpmässigt utvalda sysselsatta och arbetslösa män i Storbritannien, Frankrike och Tyskland. Om någon tendens kan urskiljas så är det

just *skillnaden* i välbefinnandenivåerna mellan dem som har arbete och dem som är arbetslösa. Toppen i *Figur 1* omkring början av 1980-talet är markant och kan vara en reaktion på den våg av arbetslöshet som inträffade under dessa år.

Avslutningsvis kan man konstatera – trots att vissa ekonomer kan förväntas betrakta bruket av tillfredsställelisedata med skepsis och trots att vi har mycket

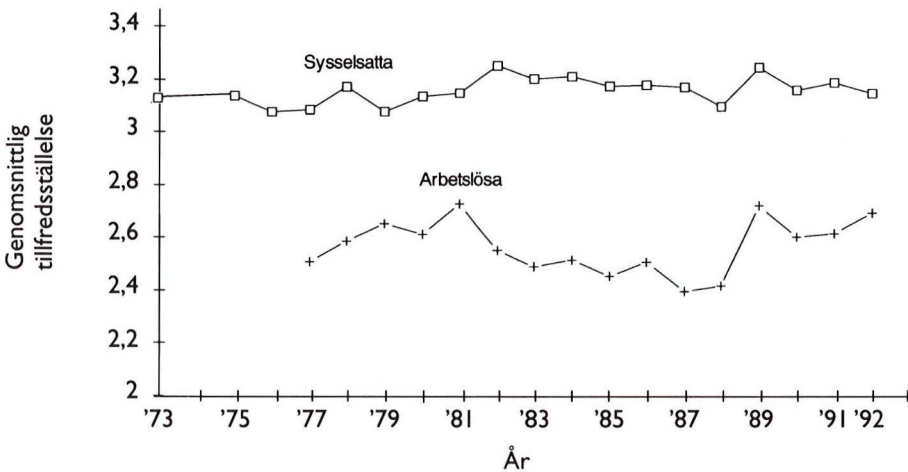
Figur 1. Genomsnittliga tillfredsställelsenivåer* hos sysselsatta och arbetslösa europeiska män.

*Dessa värden ligger på en skala där den lägsta tillfredsställelsenivån är 0 och den högsta 4. Att beräkna medelvärdena på detta sätt medför ett implicit antagande om kardinalitet.

Källa: Eurobarometer Survey Series. Urvalsstorlek är 119 127 sysselsatta och 6 252 arbetslösa europeiska män.

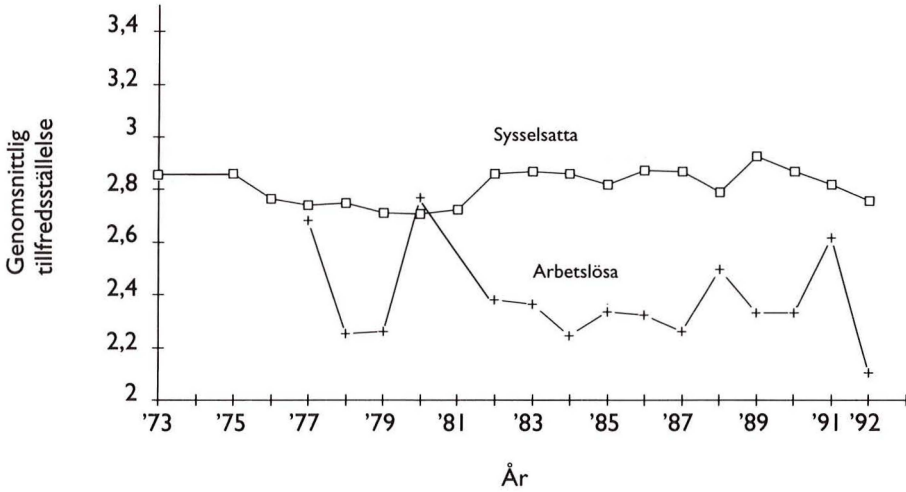
Figur 2. Genomsnittliga tillfredsställelsenivåer* hos sysselsatta och arbetslösa brittiska män.

*Se not under Figur 1.

Källa: Eurobarometer Survey Series. Urvalsstorlek är 18 182 sysselsatta och 1 327 arbetslösa brittiska män.

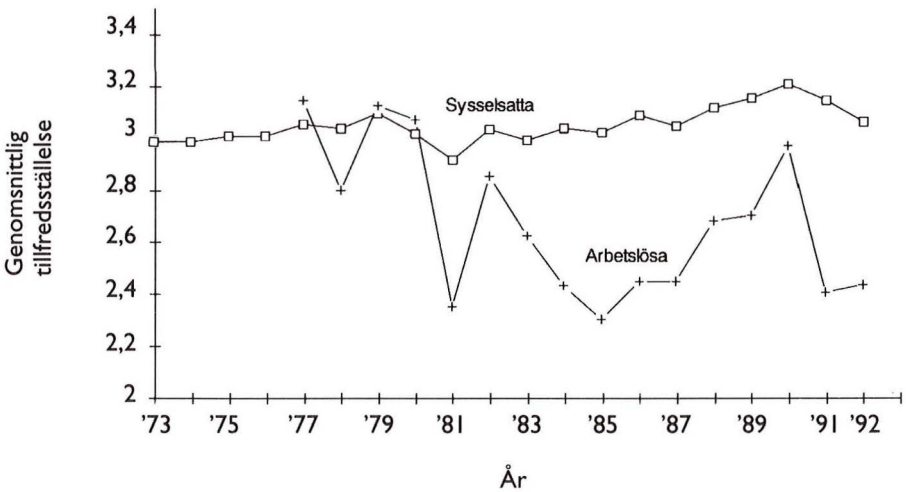
Figur 3. Genomsnittliga tillfredsställelsenivåer* hos sysselsatta och arbetslösa franska män.

*Se not under Figur 1.

Källa: Eurobarometer Survey Series. Urvalsstorlek är 20 928 sysselsatta och 794 arbetslösa franska män.

Figur 4. Genomsnittliga tillfredsställelsenivåer* hos sysselsatta och arbetslösa tyska män.

*Se not under Figur 1.

Källa: Eurobarometer Survey Series. Urvalsstorlek är 20 540 sysselsatta och 758 arbetslösa tyska män.

att lära om sätten att tolka dessa slags mönster – att det verkar finnas föga stöd för tanken att det har blivit förhållandevis mindre oangenämt att vara arbetslös i Europa. "Nyttogapet" mellan arbete och icke-arbete har i stort sett varit konstant över tiden.¹¹ Påståendet att en ökad arbetslöshet har uppstått som ett resultat av välfärdsstatens ökade frikostighet får inte stöd av dessa data.

III. Löneflexibilitet i olika länder

Ett centralt tema i den omfattande litteratur som bygger på tidsserier har varit tanken att graden av löneflexibilitet skiljer sig markant åt mellan olika länder.¹² Ett antal nya mikroekonomiska arbeten har emellertid börjat ifrågasätta denna uppfattning.

Om man endast har tillgång till en kort tidsserie med aggregerade data för att beräkna hur lönen varierar med arbetslösheten i en värld där många variabler samverkar, blir uppgiften inte lätt. En metod med större statistisk förklaringskapacitet skulle utnyttja en blandning av tvärsnittsdata och longitudinella data och till exempel jämföra utvecklingen över tid i olika regioner. Med denna ansats gör Blanchflower och Oswald (1994a) ett försök att påvisa existensen av en empirisk, ekonomisk regelbundenhet eller "lag". De använder sig av slumpmässiga urval av individer från tolv olika nationer, sammanlagt tre och en halv miljon människor.¹³ Blanchflower och Oswald skattar regressioner för vart och ett av de ingående länderna, med lön eller inkomst som beroende och den lokala arbetslöshetsnivån som oberoende variabel.

Författarna drar slutsatsen att det verkar finnas en kurva som kopplar lön till den lokala arbetslöshetsnivån. Den lutar nedåt: högre arbetslöshet i en region eller bransch betyder lägre lön i den regionen eller branschen. Arten av denna relation – "lönekurvan" – är nästan identisk för samtliga nationer i världen. Relationen existerar också inom länderna över olika tidsperioder. Denna kurva ifrågasätter läroböckernas konkurrensmodell av arbetsmarknaden. I motsats till denna modell tycks kurvan ha predikerats av ett helt nytt slag av makroekonomisk teori. De huvudsakliga slutsatserna i Blanchflower och Oswalds bok är följande:

- i. En lönekurva existerar. Om övriga faktorer hålls konstanta, tjänar anställda som arbetar i områden med hög arbetslöshet mindre än de som arbetar i områden med låg arbetslöshet.
- ii. Denna nedåtlutande kurva kan ha antingen regional eller branschanknuten arbetslöshet på horisontalaxeln.

¹¹ En invändning är att tillfredsställelsedata kanske snarare mäter förväntad nytta än nyttan av att vara arbetslös vid en given tidpunkt. Detta är tänkbart, men då blir det svårt att förklara de stora skillnaderna i tillfredsställelse mellan de arbetslösa och de sysselsatta.

¹² I denna litteratur ingår Alogoskoufis och Manning (1988), Andersen och Risager (1990), Bean *et al* (1986), Dreze och Bean (1991), Grubb (1986), Grubb *et al* (1983), Layard och Bean (1990), Layard *et al* (1991), Manning (1993), Newell och Symons (1985), Nickell (1987), Nickell och Andrews (1983) samt Pissarides och Moghadam (1990).

¹³ Den regressionsekvation i boken som utnyttjar flest observationer utnyttjar halva antalet observationer.

iii. Kurvan är i stort sett densamma i USA, Storbritannien, Tyskland, Kanada, Österrike, Nederländerna, Schweiz, Korea, Norge, Irland, Italien, Japan, Australien, Elfenbenskusten, Sverige och Indien.

iv. Föreställningen om en Phillipskurva kan i sig vara felaktig. Om man använder mikroekonomiska data och kontrollerar för fixa effekter, tenderar den autoregression som påvisas i makroekonomiska löneekvationer att försvinna.

v. I de länder som studerats i boken *The Wage Curve* (Blanchflower och Oswald, 1994a) är lönens arbetslöshetselasticitet cirka $-0,1$. En fördubbling av arbetslösheten är då förbunden med en tioprocentig lönesänkning. När det gäller Storbritannien grundar sig denna uppskattning på källor som Layard och Nickell (1986) och Oswald (1986b).¹⁴ Att siffran $-0,1$ är relativt konstant går stick i stäv mot den ortodoxa uppfattningen som är baserad på tidsserieanalys.¹⁵

vi. Harris och Todaros (1970) vedertagna teori, som säger att det finns starka positiva samband mellan regionala löner och regional arbetslöshet, är vilseledande.

vii. Förhandlingsmodeller och effektivitetslönemodeller överensstämmer med det mönster som upptäckts i bokens data, då de ger korrekta prediktioner.

viii. Det är svårt att se hur lönekurvan skulle kunna vara förenlig med läroböckernas konkurrensmodell av arbetsmarknaden.

ix. Lönekurvan är ett hjälpmedel för att tillhandahålla den saknade empiris-

ka grundvalen för en ny klass av makroekonomiska icke-konkurrensmodeller (det är den saknade flacka kvasi-utbudskurvan som diskuteras av Woodford, 1992). Resultatet tyder på att det inte är en arbetskraftsutbudsskurva.

x. Mikroekonomiska data hämtade från internationellt jämförbara slumpmässiga urval förser ekonomerna med ett rikhaltigt material för prövning av hypoteser. Vår generation av ekonomer är den första som har fått denna fördel.

Löneekvationer skattas i Blanchflower och Oswald (1994a), där konventionella kontrollvariabler – bl a ålder, kön, utbildning – ingår. Ett mått på den lokala arbetslösheten införs som en oberoende variabel på högra sidan i dessa löneekvationer. I de flesta fall står den lokala arbetslöshetsnivån för graden av arbetslöshet inom det geografiska område där individen i fråga arbetar. I en del fall, som t ex USA och Korea, finns data för arbetslöshetsnivån inom respektive bransch. Arbetslösheten införs vanligen som en logaritm i löneekvationerna så att dess koefficient, genom att den beroende variabeln också är logaritmisk, kan avläsas som en elasticitet. Lönens arbetslöshetselasticitet är negativ och ligger nära en tiondel. Detta innebär att en fördubbling av arbetslösheten är förknippad med tio procents minskning i

¹⁴ Tidigare tvärsnittsskattningar finns i Blackaby och Manning (1987) 1990), samt Blanchflower och Oswald (1990).

¹⁵ Det bör emellertid noteras att bokens regressioner inkluderar dummyvariabler för år, d v s implicit kontrollerar för makroekonomiska förhållanden, varför det kan hävdas att de två sätten att mäta lönens arbetslöshetselasticitet inte är fullständigt jämförbara.

lönenivån. Exempel ges i Blanchflower och Oswald (1994b). En representativ tabell över internationella arbetslöshetselasticiteter, hämtad från boken, presenteras här som *Tabell 4*.

Storbritannien, Canada och USA uppvisar mycket likartade resultat. Skattningarna av lörens arbetslöshetselasticitet ligger i storleksordningen $-0,08$ till $-0,11$ i nästan samtliga redovisade länder. När det gäller data för USA är det viktigt att kontrollera för regionala fixa effekter. När detta väl har gjorts, blir Halls (1970, 1972) positiva regionala samband mellan lön och arbetslöshet starkt negativt. De tolv summerade koefficienterna i *Tabell 4* är negativa och i de flesta fall statistiskt säkerställda. Somliga länder har endast uppgifter från ett fåtal år, och man kan då förvänta sig att en ytterligare uppdelning i regioner leder till en viss statistisk osäkerhet. Irland är ett exempel på detta. Det resultat som visas för Irland avviker från tendensen i övrigt, men det statistiska underlaget är så svagt att resultaten bör betraktas med skepsis.

Vissa ekonomer har erhållit samma slags lönekurva för andra länder. Montgomery (1993) kommer för Japans del fram till en arbetslöshetselasticitet för lönen på mellan $-0,10$ och $-0,15$. Detta ligger nära de skattningar som här redovisats för andra länder, så Montgomery finner – tvärtemot den allmänt utbredda förhandsinställningen – föga bevis för att Japans arbetsmarknad skulle vara speciellt flexibel. Rebicks (1990) japanska resultat är av likartat slag, fast inte lika väl kända. Hoddinott (1993) kommer fram till ett värde på $-0,13$ för Elfenbenskusten i Afrika. Detta är intressant av två skäl: dels eftersom det är

en av de första skattningarna av den lokala arbetslöshetselasticiteten för lönen i ett utvecklingsland, dels eftersom koefficientvärdet är så likt värdena för västvärldens industrialiserade länder. Bhalotra (1993) erhåller en negativ effekt för Indien. Fastän koefficienten inte alltid är statistiskt säkerställd, blir, efter införandet av regionala dummyvariabler, den skattade genomsnittliga elasticiteten – något anmärkningsvärt – återigen $-0,13$. Edin och Holmlund (1989), Holmlund och Skedinger (1990) samt Edin *et al* (1993) urskiljer en liten men statistiskt säkerställd negativ koefficient för regional arbetslöshet i Sverige. Card (1990a, 1990b) samt Christofides och Oswald (1992) diskuterar liknande kanadensiska resultat. De erhåller en elasticitet som ligger nära $-0,1$.

För ekonomer som bekänner sig till de traditionella modellerna hos Harris och Todaro (1970) och Hall (1970, 1972), förefaller kanske de resultat som redovisas i denna nya litteratur något överraskande. Dessa traditionella modeller predikterar att områden med hög arbetslöshet också borde vara höglöne-regioner. Med andra ord, lönekurvan borde ha en uppåtgående lutning. Denna hypotes förkastas av de mikroekonomiska data för många olika länder som här presenterats. Detta betyder dock inte att tanken om kompenserande löneskillnader är felaktig eller irrelevant. Fluktuationer i reallönerna kan ha negativa samband med faktisk arbetslöshet samtidigt som "permanent" arbetslöshet är positivt relaterad till "permanent" löner. Det misstag som begicks av den tidiga empiriska litteraturen, med utgångspunkt i Hall (1970), består

Tabell 4. Internationella lönekurvor.

Land	Beroende variabel	Datamaterial	Log A koefficient	t-stat	Fixa effekter	Urvalsstorlek
1. USA	Årsinkomst	Current Population Survey 1963–90	-0,10	Upp till 25	Ja	1 730 175
2. Storbritannien	Månadsinkomst	General Household Survey 1963–90	-0,08	6,23	Ja	175 500
3. Canada	Bruttoårsinkomst	Survey of Consumer Finances, 1972–87	-0,09	6,1	Ja	82 739
4. Sydkorea	Bruttomånadsinkomst	Occupational Wage Surveys 1971–86	-0,04*	25,7	Ja	1 359 387
5. Österrike	Bruttomånadsinkomst	ISSP, 1986&89	-0,09	1,59	Vissa	1 587
6. Italien	Bruttomånadsinkomst	ISSP, 1986–89	-0,10	0,63	Ja	1 041
7. Holland	Nettomånadsinkomst	ISSP, 1988–91	-0,17	2,35	Vissa	1 867
8. Schweiz	Nettomånadsinkomst	ISSP, 1987	-0,12	3,6	Nej	645
9. Norge	Bruttomånadsinkomst	ISSP, 1989–91	-0,08	2,19	Vissa	2 599
10. Irland	Nettomånadsinkomst	ISSP, 1988–91	-0,36	1,92	Nej	1 363
11. Australien	Veckoinkomst	IDS 1986	-0,19	5, 8	Nej	8 429
12. Tyskland	Bruttomånadsinkomst	ISSP, 1986–91	-0,13	1,75	Ja	4 629

* Log A definieras som logaritmen av lokal arbetslöshet vid olika disaggregeringsnivåer i respektive länder. Där värden är markerade med*, d v s för Sydkorea, har arbetslösheten mätts på branschnivå.

Den beroende variabeln, lön, uttrycks i naturliga logaritmer. "Fixa effekter" syftar på införandet av dummyvariabler för regioner och branscher i regressionsanalysen.

I alla ekvationer är kontrollerat för individvariabler (kön, ras, ålder, skolutbildning etc).

Irlands resultat är osäkra och bör behandlas med försiktighet. I några länder blir arbetslöshetskoefficienterna svagare när fullständiga regionala dummyvariabler införs. Denna tabell gör inte anspråk på att vara fullständig.

Källa: Blanchflower och Oswald (1994a).

i att den underlät att kontrollera för regionala fixa effekter.

Tre möjliga infallsvinklar för kritik av lönekurvan tas upp i Blanchflower och Oswalds monografi.

För det första testar man hypotesen att en OLS-skattning av lönekurvan, till följd av att arbetslöshet är beroende av lön, störs av s k simultanitetsbias. Fastän en sådan bias förefaller rimlig rent teoretiskt, kunde man finna mycket lite empiriskt stöd för den. Att mäta regional arbetslöshet med hjälp av variabler avseende väder, försvarsutgifter, branschammansättning, eller arbetslöshet i föregående period, resulterar när det gäller USA i skattningar av lönens arbetslöshetselasticitet som endast är bråkdelen högre än de som erhålls genom OLS-skattningar. Uppenbarligen är arbetslöshet en predeterminerad variabel.

För det andra påtalar man att det för Storbritannien och USA är nödvändigt att korrigera standardfelen för bias, orsakade av att de oberoende variablerna är mer aggregerade än den beroende. Denna typ av svårighet, som rutinmässigt ignoreras i empirisk forskning, förklaras i bl a Moulton (1986). När en sådan korrigering företagits, förblir bokens huvudresultat oförändrade.

För det tredje är regionala konsumentpriser tillgängliga för endast ett land, men enligt teorin är det reallönerna som pressas ned av arbetslösheten. Detta är ju ett problem, men det finns skäl att tro att det inte är alltför allvarligt. En kontroll för regionala priser i Storbritanniens fall lämnar lönekurvan intakt. Det är sannolikt tillräckligt med nominella löner när dummyvariabler för år och region kan inkluderas i regressionskvationerna, vilket här är fal-

let för det stora flertalet länder. Beviset för existensen av en branschlönekurva kan antas vara okänsligt för denna typ av kritik. Slutligen, om priserna huvudsakligen beror av lönerna och en konstant, kan de utelämnas så att man har kvar en nominell löneekvation (på reducerad form).

Förhandlings- och effektivitetslöne-modeller är förenliga med den observerade lönekurvan. Innan man låter sig entusiasmeras av detta faktum är det emellertid klokt att betänka att testet inte är särskilt hårt. Dessa modeller predikterar ett negativt samband mellan lön och arbetslöshet, vilket verkar vara fallet, men det kan finnas andra förklaringar till mönstret.

Ny litteratur har börjat ställa frågan om lönekurvekvationer borde kontrollera för antingen den andel av de arbetslösa som är långtidsarbetslösa eller för icke-linjära effekter av arbetslöshetsnivån. Boken finner inte någon större mängd bevis – efter det att regionala dummyvariabler har introducerats – för endera tanken. En enkel logaritmisk funktion av arbetslösheten verkar fungera tämligen bra när det gäller att fånga upp mönstren i datamaterialet.¹⁶ Brittiska experiment i Kapitel 6 hos Blanchflower och Oswald (1994a) t ex , finner inte t -värden nära 2 vare sig för långtidsarbetslöshet eller för en icke-linjär formulering av arbetslöshetstermerna. Ytterligare forskning behövs emellertid innan man kan dra några definitiva slutsatser.

¹⁶ Tidigare diskussioner av några av dessa frågeställningar återfinns hos Nickell (1987), Carruth och Oswald (1987, 1989) samt Blackaby *et al* (1991).

Under de senaste åren har en mindre ström av nya makroekonomiska artiklar och rapporter fått en omfattning som gör att de måste tas på allvar. Rowthorn (1977), David Soskices opublicerade föreläsningar på 1970-talet, Shapiro och Stiglitz (1984), Layard och Nickell (1986), Akerlof och Yellen (1990), Carlin och Soskice (1990), Layard *et al* (1991), Lindbeck (1992) samt Phelps (1990, 1992, 1993, 1994) har konstruerat makroekonomiska modeller, i vilka en aggregerad lönekurva inte bara uppträder utan också spelar den ledande rollen när det gäller att särskilja deras ansats från de konventionella. Hoon och Phelps (1992) kallar den ett nytt paradigm i den ekonomiska konjunkturteorin: "kännetecknet för denna teoretiska ansats är en arbetsmarknad som uppvisar ofrivillig arbetslöshet" (s 889). Lindbeck (1993) skildrar på ett klagörande sätt en liknande struktur. Den avgörande beståndsdelen i dessa analyser, som ägnar större utrymme åt teoretiska idéer än åt empirisk bevisning, är vad Phelps (1992) beskriver som en kvasi-arbetskraftsutbudskurva eller jämviktslönekurva. I Europa har, kanske till följd av att ihållande arbetslöshet nu har blivit vardagsmat, dessa tankegångar utvecklats längre än i USA. Layard och Nickells (1986) artikel utnyttjar aggregerade data liksom även ny teori. Mikroekonomiska ansatser som använder sig av variationerna i regional arbetslöshet kan icke desto mindre ha större förklaringsvärde och kan, som vi har sett här, ge andra resultat.

Sammanfattningsvis kan graden av löneflexibilitet vara mer likartad mellan länderna än man tidigare trott.¹⁷ Om detta är rätt, är det möjligt att de euro-

peiska regeringarna har fokuserat sin politik för mycket på detta område.

IV. Arbetslöshet och realpriset på energi

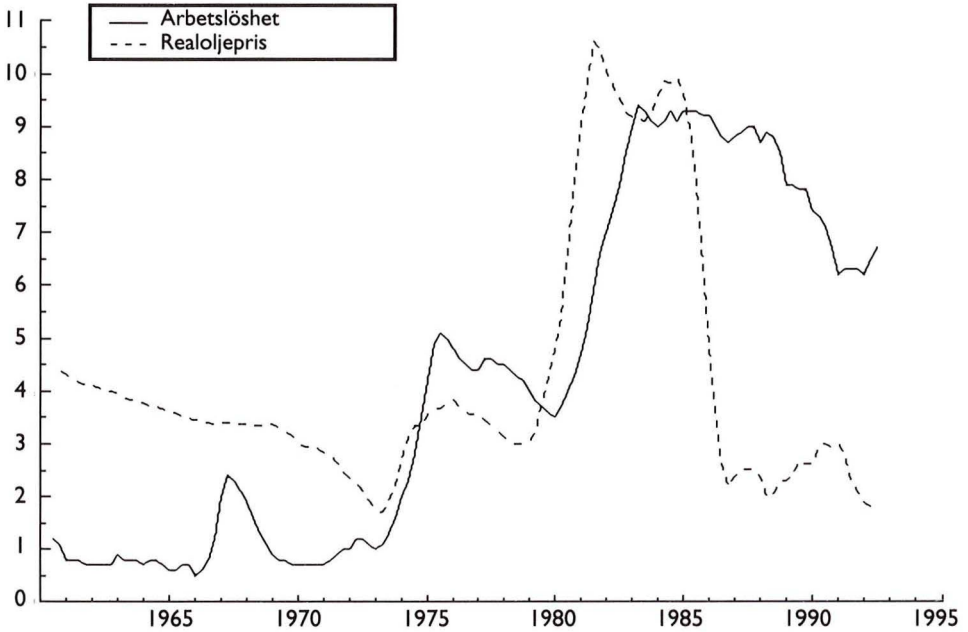
Den fjärde biten i arbetslöshetspusslet handlar om den roll som spelas av realpriset på olja och mera allmänt realpriset på energi. Ekonomerna är väl medvetna om att stora höjningar i råoljepriset inträffade 1973/4 och 1979, och att de i båda fallen följdes av produktionsnedgångar i hela världen. Vad som kanske är mindre välkänt är att minskningarna i den globala arbetslösheten i mitten av 1980-talet sammanföll med nedgångar i oljepriset, att början till de senaste amerikanska och brittiska konjunktturnedgångarna kan fastställas till sensommaren år 1990, när invasionen av Kuwait åstadkom en kraftig toppnotering på oljepriserna, att Hamilton (1983) har visat att nästan samtliga konjunktturnedgångar i USA som inträffat efter andra världskriget verkar vara knutna till ökningar i oljepriset, och att man genom regressionskvation där arbetslöshetsnivån är relaterad till oljeprisutvecklingen kan finna stöd för förekomsten av starka oljepriseffekter.

Figur 5-12 innehåller diagram som relaterar realoljepriset till arbetslösheten för Tyskland, Storbritannien, Canada och USA. Några av dessa visar trendrensad arbetslöshet och realpriset på

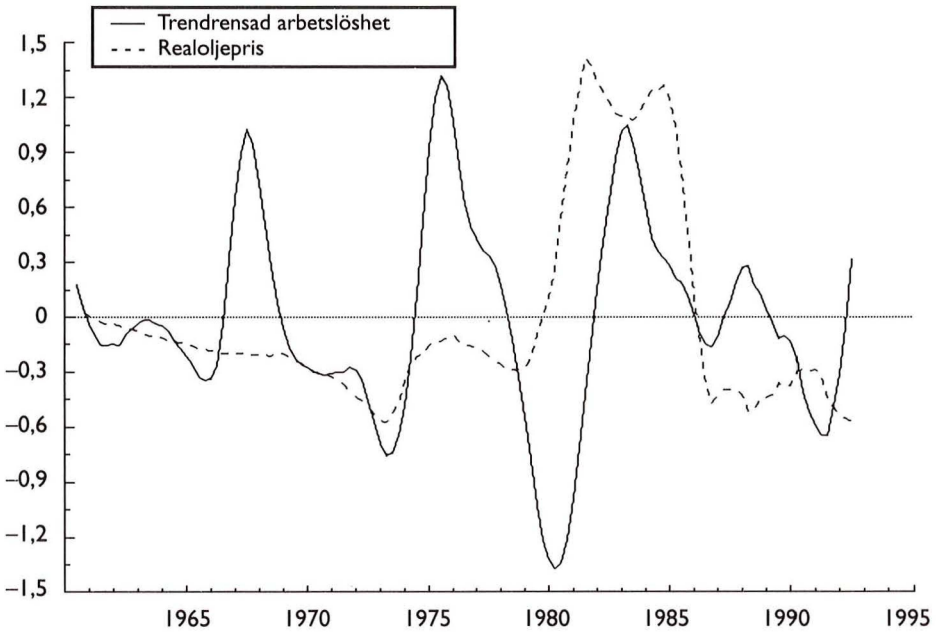
¹⁷Av andra skäl har Calmfors (1993) också börjat ifrågasätta den allmänna föreställningen att skillnader i institutionella förhållanden rörande lönesättningen är den bakomliggande orsaken till internationella skillnader i arbetslöshet.

Figur 5. Arbetslöshetens och realoljeprisets utveckling i Tyskland.

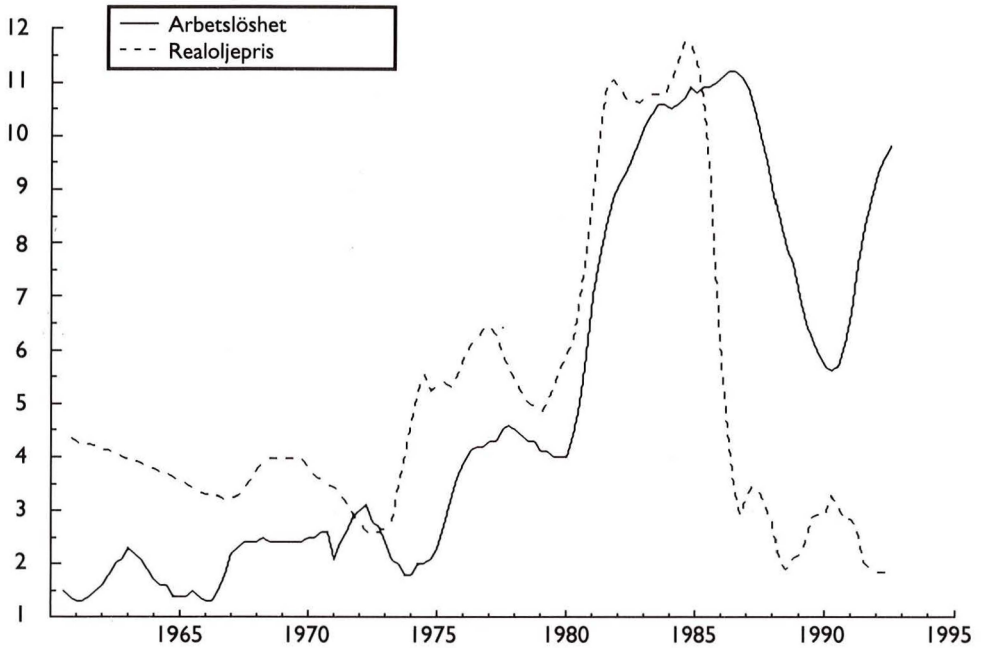

Figur 6. Trendensade arbetslöshetsvariationer* och realoljepriset i Tyskland.

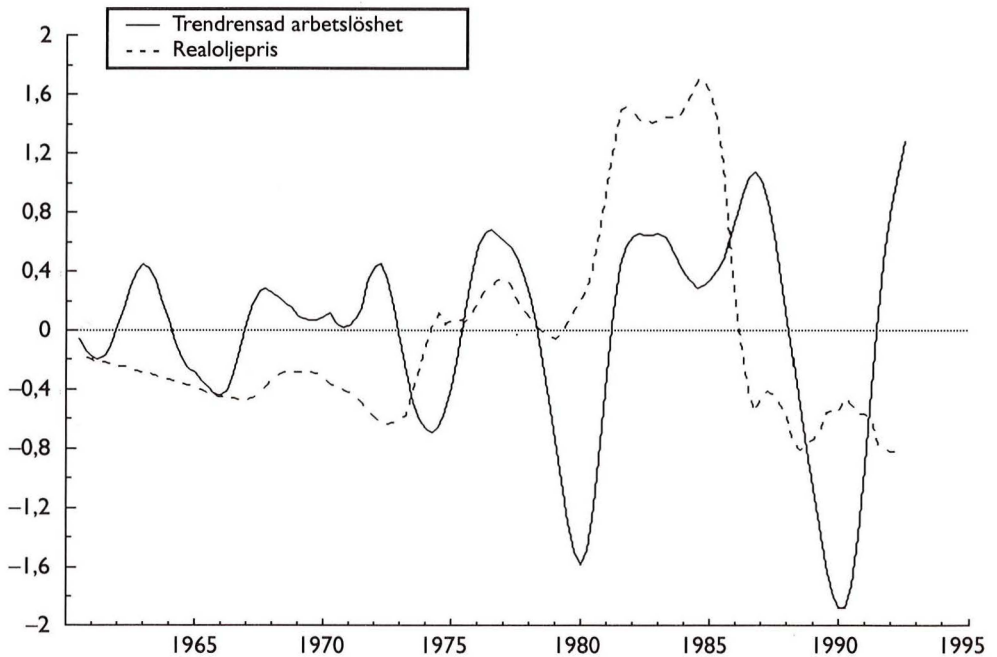

*Med Hodrick-Prescotts Filter. Detta har också använts i Figur 8, 10 och 12.

Figur 7. Arbetslöshetens och realoljeprisets utveckling i Storbritannien.

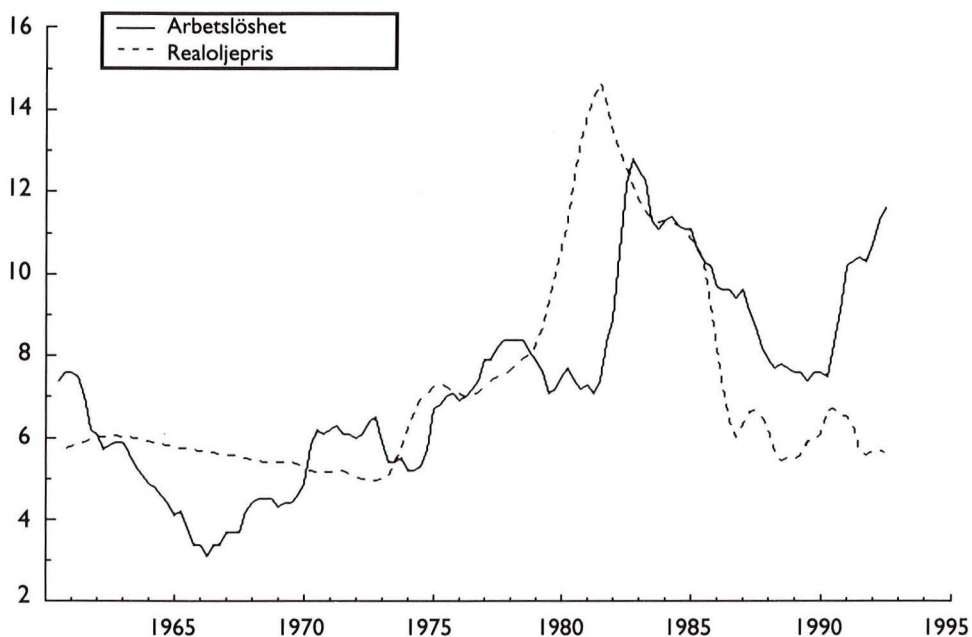

Figur 8. Trendensade arbetslöshetsvariationer* och realoljeprisets i Storbritannien.

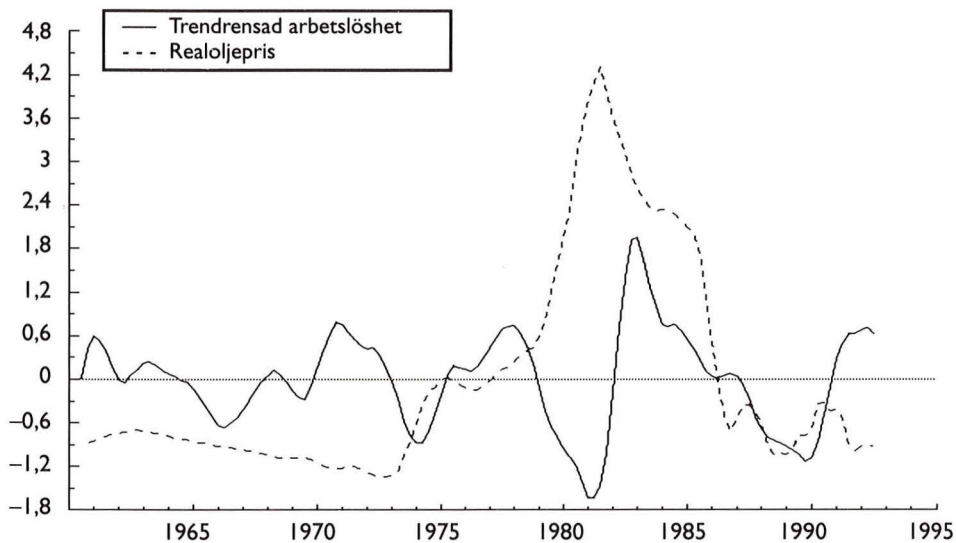

*Se not under Figur 6.

Figur 9. Arbetslöshetens och realoljeprisets utveckling i Canada.

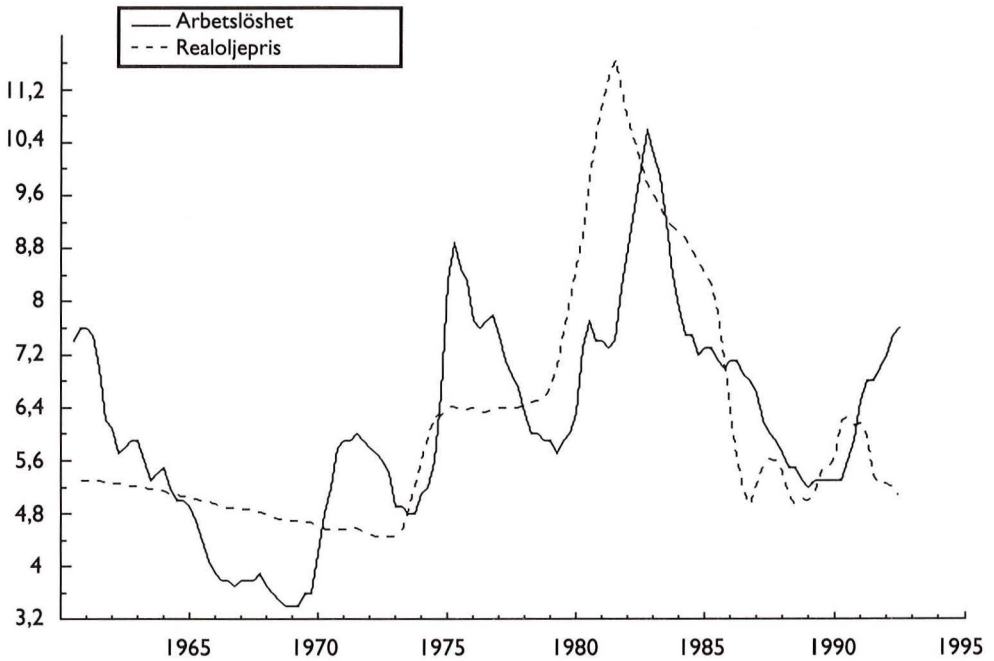

Figur 10. Trendensade arbetslöshetsvariationer* och realoljepriset i Canada.

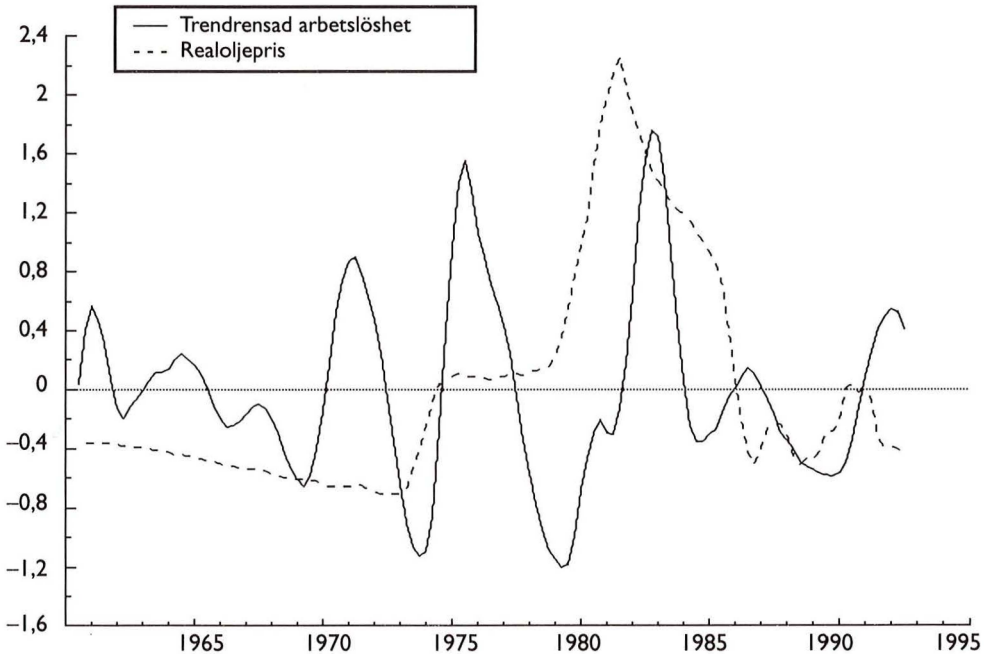

*Se not under Figur 6.

Figur 11. Arbetslöshetens respektive realoljeprisets utveckling i USA.

Figur 12. Trendensade arbetslöshetsvariationer* och realoljeprisets i USA.

*Se not under Figur 6.

olja. En mera formell analys finns hos Carruth *et al* (1993), en analys där en effektivitetslönemodell utvecklas. En huvudtanke i deras modell är att högre energikostnader indirekt driver upp arbetslösheten genom att lönerna måste sänkas för att man skall kunna återställa vinstmarginalerna.

Trots det faktum att bilderna i *Figur 5–12* uppenbarligen aldrig förekommit i standardverken om arbetslöshet i de industrialiserade länderna, verkar de innehålla relevant information. Tidsseriefuktuationer i oljepriserna följs av fluktuationer – i samma riktning – i arbetslöshetsnivån.¹⁸ I motsats till så kallade reallokeringsteorier, som hävdar att det är chockerna i sig – inte deras riktning – som driver upp eller driver ner arbetslösheten, har ett kraftigt fall i oljepriset en annan effekt än en ökning. Chock-sänkningar av oljepriset leder till nedgångar i arbetslösheten.

Diagrammen tyder på att flera faktorer än oljemarknaden har betydelse, något som inte är särskilt förvånande. Det finns en kontinuerligt stigande trend i den aggregerade arbetslösheten; denna kan inte förklaras av det reala oljepriset, eftersom detta långsiktigt inte uppvisar någon trend.

V. Slutsatser

Denna artikel beskriver fyra bitar i arbetslöshetspusslet. Dessa bitar kan betraktas som en uppsättning empiriska fakta vilka en god teori om arbetslöshet måste kunna förklara. De resultat som här redovisats synes ifrågasätta vissa delar av den politik som bedrivs av europeiska regeringar.

För det första är arbetslösa personer

mycket mindre lyckliga än de som har arbete: arbetslöshet uppfattas som värre än att bryta upp ur ett äktenskap. Data från både USA och Europa som mäter tillfredsställelse på olika sätt stöder slutsatsen att arbetslöshet är någonting mycket obehagligt. Detta faktum gör det svårt att ta de bedömare på allvar som vill låta påskina att höga arbetslöshetsnivåer är frivilliga. För det andra har artikeln framlagt bevis mot en mera subtil version av argumentet att välfärdsstaten är roten och upphovet till hög arbetslöshet. Några bedömare framför nu åsikten att Europas problem är att man har gjort livet gradvis mindre oangenämt för de arbetslösa. Bakgrunden är tanken att det finns ett nyttgap mellan arbete och arbetslöshet, men att detta gradvis har minskat. Data från Eurobarometer ver-

¹⁸ Realoljepriset beräknas genom att man tar producentpriset på olja i USA och deflaterar med valutakursen samt med ett BNP-index (deflator) för respektive land. Arbetslöshetsnivån i vart och ett av exemplen är ILO/OECD:s standarddefinition.

Alla data avser perioden januari 1960 – januari 1993.

Arbetslöshet: Antalet arbetslösa, säsongrensats, uttryckt i procent av arbetskraften (landsspecifik definition). De av OECD standardiserade serierna för varje land går inte längre tillbaka än 1971, varför vissa antaganden om tidigare mönster skulle behöva göras för att kunna utnyttja dessa serier också för perioden 1961–1970. Det föreföll bättre att använda sammanhängande serier. Källa: OECD Main Economic Indicators. För Storbritanniens del är uppgifterna hämtade från ETAS (*Tabell 22*).

Oljepriser: Producentpriset i USA för råolja per månad, aggregerat kvartalsvis, index (1982=100) från Survey of Current Business (Dept of Commerce); konverterat till lokala valutor.

kar emellertid inte stödja en sådan uppfattning. För det tredje tyder en stor del av den nya mikroekonomiska forskningen på att graden av (lokal) löneflexibilitet är i stort sett densamma i sinsemellan mycket olika länder.¹⁹ Denna uppfattning motsäger den traditionella läran att orsaken till att en del länder har jämförelsevis små ökningar av arbetslösheten är att deras löner i sig är mer flexibla. Tidigare tidsseriearbeten kan därför ha varit vilseledande.²⁰ För det fjärde har fluktuationer i arbetslösheten samband med fluktuationer i realpriset på olja. Detta faktum har i vagare mening varit känt sedan någon tid tillbaka, men det förekommer relativt sällan i konventionella förklaringar av arbetslöshet. Exempelvis förekommer sådana diagram som i *Figur 5–12* relativt sällan i böcker och artiklar om arbetslöshet, trots att de intuitivt förefaller viktiga.

Nästa steg i en övertygande beskrivning av orsakerna till arbetslösheten i västvärlden blir att på något sätt få dessa pusselbitar att passa ihop. Detta är ett besvärligt problem. Lösningen kan komma att baseras på en modell av arbetsmarknaden som karaktäriseras av imperfekt konkurrens, i vilken ofrivillig arbetslöshet existerar i ett jämviktstillstånd, och i vilken arbetslöshetens cykler kan drivas av fluktuationer i realpriset på insatsfaktorer (som energi), och någon saknad länk som förklarar varför arbetslösheten fluktuerar omkring en uppåtgående trend. Det senare förefaller vara speciellt svårt att förklara. Det kan komma att kräva något slag av tankegenombrott.

Referenser

- Akerlof, G A och Yellen, J L (1990), "The Fair Wage-Effort Hypothesis and Unemployment". *Quarterly Journal of Economics*, vol 105, s 255–284.
- Alogoskoufis, G och Manning, A (1988), "On the Persistence of Unemployment". *Economic Policy*, vol 7, s 427–469.
- Andersen, T M och Risager, O (1990), "Wage Formation in Denmark", i Calmfors, L (red), *Wage Formation and Macroeconomic Policy in the Nordic Countries*. Oxford University Press, Oxford.
- Banks, M H och Jackson, P R (1982), "Unemployment and Risk of Minor Psychiatric Disorder in Young People: Cross-sectional and Longitudinal Evidence". *Psychological Medicine*, vol 12, s 789–798.
- Bean, C R, Layard, P R G och Nickell, S J (1986), "The Rise in Unemployment: A Multi-Country Study". *Economica*, vol 53, S1–S22.
- Bhalotra, S (1993), "Geographical Differences in Unemployment and Wage Rates in India". Stencil. Wolfson College, Oxford University.
- Björklund, A (1985), "Unemployment and Mental Health: Some Evidence from Panel Data". *Journal of Human Resources*, vol 20, s 469–483.

¹⁹ Detta har ingenting att göra med Phillipskurvan såsom den vanligtvis uppfattas. Det handlar om elasticiteten i lönenivån i förhållande till den lokala arbetslöshetsnivån. De mikroekonomiska resultaten antyder i själva verket att löner inte är autoregressiva, och det är därför vilseledande att resonera enligt läroböckerna. Phillipskurvan kanske endast är en illusion, förorsakad av aggregeringsfel.

²⁰ Man bör emellertid hålla i minnet att det bakomliggande statistiska experimentet i en "poolad" mikroekonomisk ekvation skiljer sig från det som ligger bakom en aggregerad tidsserieekvation, och att det inte alltid är självklart hur dummyvariablerna för år i den förra ekvationen skall tolkas.

- Blackaby, D H, Bladen-Hovell, R C och Symons, E J (1991), "Unemployment Duration and Wage Determination in the UK: Evidence from the FES, 1980–86". *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, vol 53, s 377–399.
- Blackaby, D H och Manning, D N (1987), "Regional Earnings Revisited". *Manchester School*, vol 55, s 158–183.
- Blackaby, D H och Manning, D N (1990), "The North-South Divide: Questions of Existence and Stability". *Economic Journal*, vol 100, s 510–527.
- Blackaby, D och Manning, D N (1992), "Regional Earnings and Unemployment: A Simultaneous Approach". *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, vol 54, s 481–503.
- Blanchard, O J och Summers, L H (1986), "Hysteresis and the European Unemployment Problem", i Fischer, S (red), *NBER Macroeconomics Annual*, s 15–78. MIT Press, Cambridge, Mass.
- Blanchflower, D G och Oswald, A J (1990), "The Wage Curve". *Scandinavian Journal of Economics*, vol 92, s 215–235.
- Blanchflower, D G och Oswald, A J (1994a), *The Wage Curve*. MIT Press, Cambridge Mass.
- Blanchflower, D G och Oswald, A J (1994b), "Estimating a Wage Curve for Britain: 1973–1990". *Economic Journal*, vol 104, s 1025–1043.
- Blanchflower, D G, Oswald, A J och Warr, P B (1993), "Well-Being Over Time in Britain and the USA". Uppsats presenterad vid Happiness and Fairness Conference, November 1993. London School of Economics, London.
- Bruno, M och Sachs, J (1985), *Economics of Worldwide Stagflation*. Basil Blackwell, Oxford.
- Calmfors, L (1993), "Lessons from the Macroeconomic Experience of Sweden". *European Journal of Political Economy*, vol 9, s 25–72.
- Card, D (1990a), "Unexpected Inflation, Real Wages and Employment Determination in Union Contracts". *American Economic Review*, vol 80, s 669–688.
- Card, D (1990b), "Strikes and Wages: A Test of an Asymmetric Information Model". *Quarterly Journal of Economics*, vol 105, s 625–660.
- Carlin, W och Soskice, D (1990), *Macroeconomics and the Wage Bargain*. Oxford University Press, Oxford.
- Carruth, A A, Hooker, M och Oswald, A J (1993), "Unemployment, Oil Prices and the Real Interest Rate: Evidence from Canada and the UK". Uppsats presenterad vid en konferens till minne av John Vanderkamp, University of Guelph.
- Carruth, A A och Oswald, A J (1987), "On Union Preferences and Labour Market Models: Insiders and Outsiders". *Economic Journal*, vol 97, s 431–445.
- Carruth, A A och Oswald, A J (1989), *Pay Determination and Industrial Prosperity*. Oxford University Press, Oxford.
- Christofides, L N och Oswald, A J (1992), "Real Wage Determination and Rent-Sharing in Collective Bargaining Agreements". *Quarterly Journal of Economics*, vol 65, s 985–1002.
- Clark, A och Layard, R (1993), *UK Unemployment*. Heinemann, London.
- Clark, A E och Oswald, A J (1994), "Unhappiness and Unemployment", *Economic Journal*, vol 104, 648–659.
- Cross, R (red) (1988), *Unemployment. Hysteresis and the Natural Rate Hypotheses*. Basil Blackwell, Oxford.
- Dreze, J H och Bean, C R (1991), *Europe's Unemployment Problem*. MIT Press. Cambridge, Mass.
- Edin, P A och Holmlund, B (1989), "The Unemployment Elasticity of Pay: Evidence from Swedish Micro Data". Stencil. Uppsala universitet, Uppsala.
- Edin, P A, Holmlund, B och Ostros, T (1993), "Wage Behavior and Labor Market Programs in Sweden: Evidence from Micro Data", Working Paper 93–1. Uppsala universitet, Uppsala. (Kommer att publiceras i Tachibanaki, T (red), *Labour Markets and Economic Performance: Europe, Japan and the US*. Macmillan).
- Grubb, D (1986), "Topics in the OECD Phillips Curve". *Economic Journal*, vol 96, s 55–79.
- Grubb, D, Jackman, R och Layard, P R G

- (1983), "Wage Rigidity and Unemployment in OECD Countries", *European Economic Review*, vol 21, s 11–39.
- Hall, R E (1970), "Why is the Unemployment Rate so High at Full Employment?". *Brookings Papers on Economic Activity*, vol 3, 369–402.
- Hall, R E (1972), "Turnover in the Labor Force", *Brookings Papers on Economic Activity*, vol 2, s 709–756.
- Hamilton, J (1983), "Oil and the Macroeconomy Since World War II". *Journal of Political Economy*, vol 91, s 228–248.
- Harris, J R och Todaro, M P (1970), "Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis". *American Economic Review*, vol 60, s 126–142.
- Hoddinott, J (1993), "Wages and Unemployment in Urban Côte d'Ivoire". Stencil. Centre for the Study of African Economies, Oxford University.
- Holmlund, B och Skedinger, P (1990), "Wage Bargaining and Wage Drift: Evidence from the Swedish Wood Industry", i Calmfors, L (red), *Wage Formation and Macroeconomic Policy in the Nordic Countries*. SNS Förlag/Oxford University Press, Oxford.
- Hoon, H T och Phelps, E S (1992), "Macroeconomic Shocks in a Dynamized Model of the Natural Rate of Unemployment". *American Economic Review*, vol 82, s 889–900.
- Inglehart, R (1990), *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton University Press, Princeton.
- Korpi, T (1994), "Is Well-being Related to Employment Status? Unemployment, Labor Market Policies and the Psychological Well-being of Youth". Stencil. Stockholms universitet.
- Layard, R och Bean, C R (1990), "Why Does Unemployment Persist?", i Honkapohja, S (red), *The State of Macroeconomics*. Basil Blackwell, Oxford.
- Layard, P R G och Nickell, S J (1986), "Unemployment in Britain". *Economica*, Supplement, vol 53, s 121–170.
- Layard, P R G, Nickell, S J och Jackman, R (1991), *Unemployment. Macroeconomic Performance and the Labour Market*. Oxford University Press, Oxford.
- Lindbeck, A (1992), "Macroeconomic Theory and the Labour Market". *European Economic Review*, vol 36, 209–235.
- Lindbeck, A (1993), *Unemployment and Macroeconomics*. MIT Press, Cambridge, Mass.
- Lindbeck, A och Snower, D J (1988), *The Insider-Outsider Theory of Employment and Unemployment*. MIT Press, Cambridge, Mass.
- Manning, A (1993), "Wage Bargaining and the Phillips Curve: The Identification and Specification of Aggregate Wage Equations". *Economic Journal*, vol 103, s 98–118.
- Minford, P (1983), "Labour Market Equilibrium in an Open Economy". *Oxford Economic Papers*, vol 35, Supplement, s 207–244.
- Montgomery, E B (1993), "Patterns in Regional Labor Market Adjustment: The US Versus Japan". NBER Paper nr 4414.
- Moulton, B R (1986), "Random Group Effects and the Precision of Regression Estimates". *Journal of Econometrics*, vol 32, s 385–397.
- Newell, A T och Symons, J S (1985), "Wages and Unemployment in the OECD Countries". Discussion Paper No 219. Centre for Labour Economics, LSE, London.
- Nickell, S J (1987), "Why is Wage Inflation in Britain so High?". *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, vol 49, s 103–128.
- Nickell, S J (1990), "Unemployment: A Survey". *Economic Journal*, vol 100, s 391–439.
- Nickell, S J och Andrews, M (1983), "Unions, Real Wages and Employment in Britain, 1951–1979". *Oxford Economic Papers*, Supplement, vol 35, s 183–206.
- Oswald, A J (1986a), "Unemployment Insurance and Labor Contracts under Asymmetric Information: Theory and Facts". *American Economic Review*, vol 76, s 365–377.
- Oswald, A J (1986b) "Wage Determination and Recession: A Report on Recent Work". *British Journal of Industrial Relations*, vol 24, s 181–194.
- Pencavel, J H (1994), "British Unemployment: Letter from America". *Economic Journal*, vol 104, s 621–632.

- Phelps, E S (1990), "Effects of Productivity, Total Domestic Product Demand and Incentive Wages on Unemployment in a Non-monetary Customer Market Model of the Small Open Economy". *Scandinavian Journal of Economics*, vol 92, s 353–368.
- Phelps, E S (1992), "Consumer Demand and Equilibrium Unemployment in a Working Model of the Customer-Market Incentive-Wage Economy". *Quarterly Journal of Economics*, vol 107, s 1003–1032.
- Phelps, E S (1993), "Foreign and Domestic Determinants of Unemployment Rates Through Real-Interest and Real-Exchange Rate Channels". Seminarieuppsats presenterad vid London School of Economics, januari.
- Phelps, E S (1994), *Structural Slumps*. Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Pissarides, C A och Moghadam, R (1990), "Relative Wage Flexibility in Four Countries", i Calmfors, L (red), *Wage Formation and Macroeconomic Policy in the Nordic Countries*. Oxford University Press, Oxford.
- Rebick, M (1990), "Widening Firm Size Differentials In Japan". Stencil. Harvard University, Cambridge, Mass.
- Rowthorn, R E (1977), "Conflict, Inflation and Money". *Cambridge Journal of Economics*, vol 1, 215–239.
- Shapiro, C och Stiglitz, J E (1984), "Equilibrium Unemployment as a Worker Discipline Device". *American Economic Review*, vol 74, s 433–444.
- Warr, P B, Jackson, P och Banks, M (1988), "Unemployment and Mental Health: Some British Studies". *Journal of Social Issues*, vol 44, s 47–68.
- Woodford, M (1992), "Review of E S Phelps, 'Seven Schools of Macroeconomic Thought' ". *Journal of Economic Dynamics and Control*, vol 16, s 391–398.